AZALPENAK

Ezkertarrak

LAUAXETA

Goyak eta beyak jo-ostian emeko ezkeŕtaŕok egin eben euren itzaldija. ¿Itzaldija? ¡Astokeri batzuk esatiari itzaldija ba-deritxogu, tira etzan itzaldi makala ixan! ¿Baña ganora geyago ez ete-daukoe?

Notintza andijak etoŕiko zirala eta etzirala ebiltzazan, baña ogei milatik gorakorik etzan batu. ¿Asko? Askorik ez, lateŕi bateko agindarijak etoŕi-ezkeruan eta alde gustijetatik ara ta ona ibili-ostian. Itzaldi oŕetara eldu ziranak euzkotaŕak etziran españaŕak baño. Oŕeik ugari ziran.

Bizkai'ko buru eurek dirala erakutsi gura dabe, baña iñoiz eztira ixango. Kanpoko notiñen buru-edo bai, baña emekuena ez. Gauza lotsagaŕijagorik eztogu ikusi ez entzun. Santander Burgos, Soria eta España-alde gustijetatik etoŕi ziranak, txaku gosetiak legetxe, gero euzkotaŕak antxe egozala Azaña'ri esateko.

Prieto oŕek eztauko txakuŕak gaña lotsa an egon ziranak euzkotaŕak etziralako eta euzko-eŕijak ezebelako erakusten. Lenago iñuagun euzko-araudijatzaz ez ebela ezer esango, eta oŕetan ezkara okeŕ ibili.

¿Zetarako araudijatzaz mintzatuko ziran, ba? ¿Kanpotaŕai gauza oŕeik esan? Prieto'k iñuana, ostera. gangaŕkeri galanta. Berak oldoztuta daun legetxe euzkotaŕak oldoztuko dabenian araudi bat emongo eiyake. Baña jauntxu oŕek eztaki berak legez euzkotaŕak oldoztuko dabenian eztabela biaŕ ixango araudirik ez koplarik.

Azaña jaunaren itzak beste itz batzuk ziran. Jauŕlarijak ez ei-dira iñor araudijak emoteko. Eŕijak, ezkatu biaŕ dabezan gauzak ei-dira. Baña jaun oŕek-daki? ¿Zelaka oraudijak edo eŕkijen azkatasunak emongo dabez euren alderdikidiak ba-dira erarijorik txaŕenak? Ganera ezkara eŕki batekuak ez ta, be arauditxu baten bila gabiltzanak, andijagorik gura dogu, azkatasun osua. Eta lenago gura ba-lenguban gauŕ zaletasun bixijagoz.

¡Españaŕai goŕotua, goŕotua! Besterik ezin euki geunskijoe, oŕeik eztabelako gura euzkotaŕen azkatasunik, geure elerik. Ezkabez ikusi gura. Eta olako goŕotua dauskubenai labankerijakaz eta itz bigunakaz ezin lagundu geunskijoe.

Españaŕak ziran zezen-tokijan txaloka ta didaŕaka egonikuak. Euzko-abendeatzaz mintzatuten ziranian, ikeragaŕizko ixiluniak nabaŕuten ziran. Arei ardurarik ezeutsen egin euzko-abendeak.

¿Eta Prieto bururen itzak? Olako ganorabakokerijak esateko Madrid'etik oñagiño etoŕi ba-zan, zer esan andirik eztauko. Betiko lelokerijak. Emeko gustijak abadian azpijan bixi garala, "reaccionario" batzuk garala eta españaŕak ona etoŕi aŕte basatijak gintzala.

Emen etzan zibilizaziñorik ez baŕabaskeririk españaŕak etoŕi baño lenago. Baña zoritxaŕez oŕeik ekaŕi dauskubez goŕotuak eta erailketeak. Españaŕak ona etiŕi ezpa-ziran, etzan abeŕtzaletasunik be, ixango. eskeŕak eurai, ba, abeŕtzaletasuna sortu da.

Prieto lako asko biaŕ litzakez, lotsaren lotsaz euzkotaŕen aurpegijak goŕitu dadixantzat. Atzeŕi-aldetik ona etoŕi dira gosez ilda etoŕi be, eta gero geure buru ixan nai dabe. Euzkotaŕen agindarijak diralako ustia dauke, basati oŕeik.

Zezen-tokijan españaŕak ugari ixan ziran eta euzkotaŕ gitxi. Oindiño abendak dagoz batzuk jopu diranak, beste batzuk jopu bixi-aŕen, azke bixi gurako dabenak. Jopu diranak txaluak joten ebezan, edozelako lelokerijak entzutian txaluak jo biaŕ, sabelak ziralako txaluak joten ebezanak. Eskeŕ-onekuak ixaten dira sabelak, be.

An ixan ziranak pozik dagozanentz eztakigu, baña geu bitsetan gagoz. Pozaren pozez abeŕtzaletasunari bultzada andijak emoten dautselako itzaldi oŕeik; zenbat eta itz geyago esan geure kaltez, senduagotuten gara. Orixe egin biaŕian gagoz, españaŕ gustijak emetik kanpora jaurti aŕte. Beste biderik eztago.

Lon deuna, Doipurua, "Aundia" goi-izenduna

Italiaŕa zan jatoŕiz Lon deuna. Laugaŕen eundiaren azken-aldera Toscana-urian jayoa. Eŕoma'ko apaiztegian egin eban umearoa. An azi zan. Orduko oitura zan, ba eleizgizon izateko asmoa eben gazteak, txikitandik apaiztegi oŕetan aztea. Adimen argiko mutila zan; oitura garbiak zitun. Askon eragiten eutsen bere lagunai gogoko ondasunetan.

Apaizgei zala, Zosima Doipuruaren (Aita Santuaren) idazkiak Apirka'ra eroateko autu eben Lon gaztea. An ezagutu eban Agustin deuna. Biotzeko adizkidiak izan ziran biak. Apirka'tik itzultzean egin zan apaiz. Aurki oartu zituan uŕengo Doipuru izan zan Kelestin'ek gaztearen doi aberatsak, jakintza sakona, itz-etoŕi eŕaza ta bere gaitasun bakana; eta idazkaritzat artu eban. Aren gain itzi zituan Doipuru arek Eleizaren arlorik arduratsuenak.

Sixta irugaŕena izan zan Kelestin deunaren ondorengo Aita Santua. Onek ere bere laguntzaletzat artu eban jaupari gaztea. Garai artan, Eŕoma'tik bialduta, Galia'n ebiltzan gudarien artean asaŕea sartu zan eta buruzagi bi alkaŕen aurka guda-buŕuka zitalean asi ziran. Buŕuka oni begi-erne egokiozan basatiak, kistaŕen gañera uyoldearen gisan oldartzeko. Lon deuna bialdu eban Doipuruak asaŕea ateŕ-arazteko aginduaz. Bereala alkartu zituan buruzagi asaŕatuak eta kistaŕen arerioai buruz ipiñi biak.

Bien bitaŕtean, Sixta Doipurua il zan. Laŕialdi estuan zan orduantxe Eleiza. Alde batetik Europa osoan zabalduz yoyazan basatien triskantza izugaŕiak eta besbetik, baŕiz, naiko nasaituak agertzen ziran Eleizaren semien ekanduak ere. Nun idoro eragozpen oneik guztiak aldentzeko besteko gizona?

Lon deuna izendatu eben ao batez Aita Santu 440'ngo uztaila'ren 28'an. Ez da izan iñoiz ainbeste txaloz eŕiak artu daun eŕegerik iñun.

Eleizaren baŕuko arloetzaz lendik ikasia zanez, bereala buruzkatu zituan eginbeaŕik laŕienak. Eŕoma'ko eleizgizonengandik asi zan. Zerbait lasaituak ebiltzan, ba, orduko eleizgizon asko. Arauen bidez egoki esiratu zituan bide zuzenetik ez ebiltzanak.

Ez ditu izan iñoiz Eleizak ordun baño arerio geyago. Apirka'ko basatien erasoetatik igesi, Italia'ra jo eben manikeaŕak. Andik iru urterako zearo ezereztu ta aldendu zituan Lon deunak Eleizaren arerio areik.

Beste oŕenbeste gertau yaken pelajiataŕai ta España'ko beste ziñausle-aldra bati. Beronetan deuseztu zituan Nestor'en aldezkariak. Oŕetarako idazki asko idatzi zituan eta baita ere eleizgizonen batzaŕak saŕitan bildu. Eleizaren arerio gusti oŕeik oro aldendu arte, etzan bere lana atertu.

Europa osoan zabalduz yoyazan orduarako basatiak. Ugalde izugaŕiaren auŕean dana luŕeratzen zan. Bazteŕ gustiak biŕindu zituen. Gudarozte (ejército) aundi baten buru, Atila sartu zan Italia'ren biotzeraño ango zelai edeŕak irauliz, eleizak eŕeaz eta uriak suzituz. Bereala oñazpiratu zituan basati arein buruzagi odolzaleak ango uri aberatsak. Akileya, Milan eta abaŕ; eta Eŕoma'ko atietaraño eldu zan.

Ainbeste negaŕ eta triskantza izugaŕien azpian, Lon deunarengana jo eben aŕenga italiaŕak esanaz bera zala Atila'ren biotza ukutu ta beratu egikean gizon bakaŕa. Eŕiaren eskariari jaŕaiz, bere gain artu eban arlo gaitza.

Mantua uriaren inguruan egoan Atila. Adoretsu arengatu zan Lon. Baita biozki ta itz egokiz azaldu ere eŕien oñazea ta naigabea. Jaungoikoaren bialduaren auŕean oso biotz beratu zan buruzagi zakaŕa ta aren aŕenak onetsiz, Danubi-ibaya igaroaz luŕalde aretatik aldendu zan.

Egite au zala-ta, pozaldi aundiak izan ziran Italia'n. Lon deuna Eŕoma'ra itzuli zanean, Jaungoikoari zor yakon eskaŕa adirazteko, eleiz-jai ospatsuak eratu zituan eta ango eŕiak pozkiro lagundu eutsoen. Bidenabaŕ jolas gaizto batzuk eragotzi zituan eta bidegabeko oiturak, erabaŕitu.

Etzan izan luzarokoa Doipuruaren atsedena. Costantinopolis'ko gongotzañaren aŕokeriak naigabe aundiak erakaŕi eutsozan baŕiro Lon'eri. Sorkaldeko eleiz gizonen buru-nagosi bakaŕa izan nai eban Anatoli'k, ez yagokon aŕen. Gogoŕ buruzkatu yakon Doipurua. Bakaldunarengana (eŕegearengana) jo eban ordun arek bien artean asaŕea sortarazi nairik. Baña bakalduna Doipuruakin arlo onetzaz izketatu zanean, ontzat artu zituan arek Lon'en azalbenak. Auŕerakoan onelango auziak eragotzi nairik arauz idazkiz eta eleizgizonen batzaŕ bereziz erakutsi eutsen Eleizaren betiko bide zuzena.

Onŕan, Eudoxe bakaldemeak (eŕegiñak) bere senaŕ erailduaren eriotzagatik Masitua agintari biotzgabea zigortu nairik, bandaloen eŕege zan Genseriko'ri deitu eutson. Basatien gudari-aldrak eŕaz sartu ziran Eŕoma'n eta amalau egunen buruz uria azpikoaz gain irauli arte etziran lotu. Doipuruaren negaŕak eta aŕenak atertu zituen uriaren eŕeketa ta eleizetako lapurketa izugaŕiak. Zio onez eŕikideai adirazi eutsen Jaungoikoaren zigoŕa zala ainbesteko zorigaitza. Oiturak garbitu ta erabaŕitu beaŕ zirala zigoŕa aldentzeko.

Idaz-lanak ugari itzi euskuzan Lon deunak. Eun eta larogeta amasei itzaldi daukaguz arenak eta eun eta beŕogeta bat idazki. Jakintza sakoneko gizona zan. Ala ere, gizon gitxi idoroko doguz a baño apalagoak.

Bandaloen lapurketak atertuta bereala, Eŕoma'ko eleizetako zidaŕak baŕiztatu zituaz, Kepa eta Paul deunen eleizak beŕeregi ta baŕiak eraiki ere bai.

Doipurutzan ogetabat urte bete ondoren, erein zituan ondasunen ordaña artzera, zerura egatu zan Eŕoma'tik 461'ngo jaŕala-11'an. Irurogei urte eukezan il zanean.

A.'TAŔ T.

ERRIJETATIK

ELGOIBAR

ASTAŔKETAK.—"Artes Oficios deitun dioten ikastelau bai ostiralez urte ontako astaŕketak izan ziran.

AZOKA.—Datoŕen astian azoka izango da asteazkenian uŕengo eguna ostegun Deun Egun bantu dalako ¡Baseŕitaŕak! oŕ jakiñian ipiñi.

NASKALDIA. — Igandian emen izan gendun Azpeitiaŕ apaiz gaste dan Azpiazu'taŕ Iñaki.

Egun batzuk gaxo egon ondoren bere lanetan asi da. Barandiaran'daŕ Joseba nikelete kabua.

Bilbao'ko "Avasc" ikastolan denbora aldia igarota etoŕi dira "Ixaka" euzkel-idaslia eta Epelde'taŕ Alberta emengo Euzko-Langiliak bialduta egondu dira.

AIXERIXA.

Léase EUZKADI

Antioki'ko Makari deuna gotzaña

Antioki'ko Makari deuna 9Asi-aldetan jayo zan amaŕgaŕen mendeko azkenetan guraso on eta ekandutsubakandik. Oneik, Mikel eta Miren ziran ixenez, umia ugutzauko lebeneko, aŕabitxi euren senidaŕteko zan Makari Antioki'ko gotzaña autetsi leutsaen; eta Makari gotzañak gurasuen naya ontzakotu ta umia uguzketan eskuz aŕtu leban Makari ixena ezaŕirik.

Makari gotzañak Makaritxu, umia zan aŕteko, gurasuai utzi leutsen; andi egiŕen asi zanian baña beregana dei egin leutsan, aŕabitxi-zuŕiz umiaren azkundiaz ardura ixateko. Makaritxu'k Makari osabearen ardurapian, Uzkuŕtza-egijak ikasi ta donekunderako bidetaz-ziaŕ ibilten auŕerakuntza aundijak egin leuzan. Eŕiko nagusijak jauparijak eta eŕi osuak eguaŕtu lebezan Makari gastiaren auŕerakuntzeak, eta gaste on eta onbidetsu ixena irabazi leban oparo. Augaŕik, osaba aŕabitxijak, eskubak buru-gane imiñi ta jaupariŕuteko asmua aŕtu leban; eta egin be, egin leban. Eta gero, goteŕkiko arazorik nagusijenak, gaŕantzitsubenak, eta zoŕotzenak, eskutaldu, eta lobeak gustijai erabakirik zuzenenak eta onenak emoten leutsezan, bere ixen ona gero ta auŕerago jasoten lebala. Osabeak lobearen zuŕmena ta aŕtezijak eguaŕtu leuzan, eta goteŕkijaren onerako etsirik, oñordeko egiŕeko asmotan asi zan. Jaupalgidiai asmakixuna jakin-erazo leutsen; eta Makari gastiaren gogoz-atxinzanaŕen, osabea ilda, gotzain autetsi leben. Makari'k goiko Jaunaren gureari buruba makuŕtu leutsan, eta jaupalgidien eta eŕijaren poz andijaz gotzaintzea aŕtu.

BIOTZ-BEGIETAN
Libro de poesías
con traducción castellana
Xabier de Lizardi
(Prólogo de «Orixe»)

Gotzain zalarik, artzain onaren biaŕkixunak betetan alegindu zan gogoz. Eŕijari irakasten ekiŕen leutsan, zabaldutako okeŕak zuzentzen aleginduten zan, gexuak ikeŕtzen eta adoretuten, biaŕtsubai ukaŕ ugarijak banatuten, eta gustijai on-egiŕen jarduten leban. Eŕijari saŕi-bai-saŕi edasten leutsan; txiruak, bere maiko gainkiñak eralgirik, sorozten leuzan; obendijak onbideratuten zirikatuten leuzan. Bere burubarentzako uŕi ta nekatsu, bestientzako esku-zabal ta bijotz-bera utz-utza zan. Otoyari sendo ekiŕen leutsan; eta otoitaŕtetan negaŕ-malkoz betetan yakazalako begijak, zapitxubaz legoŕtuten leuzan. Arako baten legenaŕdun ezein batek zapi ori eskuratu ta zapijaz iguŕtzi leban soña; eta bat-baten gustiz osatu ta garbiŕu zan. Alatz andi onen ospia lasteŕ zabaldu zan eŕijan, eta erbalik asko, Gotzañaren deundasunaz ustatsu bere zapijak-eta erabilten lebezan, eta osatu egiŕen ziran, eta Gotzañaren ixena zabalduten leben, gustijak deunandi erizten leutsaela Makari apala ta ixila, baña, onebesteko ospe ta alatzakaz, gustiz ixu-ikaratu zan. Eta donokirako, ospe-ixen-bidia baño, bide apala ta ixila ta iñok ez jakiña eskijeŕagua dala-ta, gotzaintzea Eleuteri ixeneko jaupari on, argi, zuzen ta guŕbilari jarein, eta deun-ospe ta zaratetatik iges, Judeŕi'ra egin leban.

Judeŕijan Josu-Kisto'z ziñetsi-biaŕa maumataŕai-eta edasten asi zan; eta aunitz-bai-aunitz ekaŕi leuzan Josu-Kisto'z ziñesten. Jazaŕkunde gogoŕa, be, eŕne yakan ori zala-ta; eta atxiloturik, zijegan imiñi leben, eta gogoŕ nekaldu be. Goiko Jaunak, baña. gotzona igoŕi. ta zijegatik atera leban.

Azkaturik, bidiari ekin eutsan, eta Epir ta Dalmake'z ziaŕ, Bayern'era eldu zan. Aŕoztegijetan, txindirik eleukan-eta, alatzez ordaintzen leban aŕotz-sarija. Adalberta ixeneko ezeinbatek aŕotz aŕtu leban bere etxian, eta Adalberta zalako oŕen otsein biŕ, zapija ostu leutsaen Makari'ri, zapi agaz naiko alatz egin eta txindi asko irabaziko lebela-ta Alatzak, baña, eztira txindija biribilduteko gai eta, arako otsein bi areik gexotu egin ziran, eta il-agiñeko gexuaz gexotu be. Eta etziran osatu, euren lapuŕetaz garbairik, Makari deunak osasuna emon leutsenaŕte. Bidez-auŕera, Koln'en aldijenaz gexo zan aŕoztarija osatu leban; Malines'en sutzaŕ itxela itxungi; Tournay'en matxiñada uzuba baretu; eta oŕetara, Gande'eko Babon-lekaidetzera eldu zan 1.011'gaŕen urtian; eta antxe basteŕtu leban bere buruba otoyari ta buru-ilkintzeari ekiŕen.

Otoyari ta buru-ilkuntzeari ekin ta ekin, urtiak egin leuzan Babon-deun-lekaidetxian; eta gero, atzera ekaldetara egiŕeko zala, izturijan sukaŕak jo leban; eta goiko Jaunaren gurea ezagunik, atzera Babon-deunera egin leban, eta emen il zan joŕalako amaŕgarenian. Urijan zabaldu zan ixuŕiŕe latza Makari ilda bertantxe ayenatu zan, eta uriko gexo gustijak osatu ziran, aunelan Urtzi Jaunak ospaturik bere otseñaren deundasuna ta almen altsuba.

M. B. S.

¿Zer zor digogu Erkalari?

1931'gn. Joŕaila'ren 14'an aŕatsaldian, Zumaŕaga ta Uŕetxua'ko geyenok guk geure ikuŕiña, euzko-ikuŕiña gemaŕela ta erkaldaŕak erana, ta uri biyetako eresbatzakin batera eman genduban Zumaŕaga ta Uŕetxua'ri bira. Uŕetxua'ko Udal-etxiaren txeiguan ikuŕiñak jartzerakuan eta erkaldar batek itz bi esan ondoren, "Altzeta" andiak egin zuban itzaldi bikaña esanaz gutxi gora-bera "Zorionian etoŕiya Erkala, geuri lenago ostutako azkatasuna biyurtzera ba-datoz; eran onduan eukiko gaitube asmo onekin baldin ba-datoz, baña orain arte Bakaldun da bakaltzaliak lez, gu eran menpian eukitzeko asmuakin ba-datoz, Bakaldun da bakaltzalien areriyo izan geran bezela erkaldaŕen areriyuak izango gera".

Txalo ugari entzun zituban abeŕtzalien gandik, baña zer-esana ugari sortu ere bai erkaldaŕen artian. Esaten zuten, ¿nola ausartu itz oyek esaten lenengo egunetik nai dituzuten azkatasun gustiyak ematen dizkizutela ikusirik?

Uŕengo egunian igaro ziran bultziyan Prieto, Domingo e. a. Geltokiyan Prieto'ri itz egiŕeko eskatu ziyoten eta itz gutxitan esan ziguan "Aspalditik nabitzen dezuten naya, azkatasun naya orantxe asetuko da, baña jakin ezazute eskertaŕak dirala azkatasun ori dakarstenak".

Onen ondoren etzeguan ezer esaterik, bestela eskergabeko batzuk ba-giña lez erantzuten ziguten. "Oraindik zerbait esan biaŕ zenduteke. Orain arte amets bat bezela (erak ala uste zuten) ikusten zendutena, ara oŕ lortuta Erkalari eskeŕak".

卐 卐 卐

Ordundik onutz bi urte igaro dira. Abindutakorik eztigute ezer eman, ez Elebitza, ez Estatuto, ez ta ere Aldundiyan eŕiyak aututako gizonak jartzia. "Dictadura" aldiyan baña okeŕago gare.

Ematen diguten azkatasun apuŕa, al-duten abeŕtzale geyen zigortzeko ematen digute.

Txaŕa izango da saguentzako ogi-apuŕik mai azpiyan uzten eztubana, baña txaŕagua izango da aztai-azala uzten dietena, gaztai-azal ori zepuan jaŕita uzten ba-diete.

Oŕen antzekua egiten dute abeŕtzaliekin gaurko egunian. "Itz egin deikezute, idatzi deikezute", ta atzetik zigoŕa edo-nori bizkaŕeratzeko amoŕatuta, ta geyenetan ziyorik gabe, eŕurik gabe.

Eskeŕak abeŕtzaliak an eŕez bildurtzekuak eztiranai, zenbat eta isun geyago, zenbat eta geyago espetxeratu ainbat eta bilduŕ gutxiago lenago baño ere kementsuago auŕera jaŕaitzeko.

Baña ezta ori bakaŕik, asko izanakin, oŕezaz gañera esan leike abeŕtzale eztiran danok alkartu dirala abeŕtzaliak biŕintzeko, ta okeŕena da eztirala agindariyak alegintzen geyegikeri oyei sasiya jartzen.

Abeŕtzalien batek zerbait egiten ba-du aztertzen dituzte diran Lege-idazti gustiyak iya nunbaitetik eldu deikiyuen, eta arkitzen ezpa dute, erak asmatzen dute nola zigortu. Abeŕtzaliei egiten dieten txarkeriyak zigortzeko beŕiz, eztago agindaririk. ¡Lotsagaŕiya benetan!

Esan leike ezin dutela ikusi gu onak izatia, baña oldoztu biaŕ dute edo-nor ona dala gaiztua izaten asi arte, ta deŕigoŕian gaiztua izatera biartzen dana ezta goxuena izaten.

Uartu daitezela ba agindari ta agindari eztiranak zer egiten ari diran beranduegi izan baña lenago, zergatik eŕija aspertu ta eŕudunak zigortzia bere esku artzen ba-du, alpeŕikakuak izango dira gentzarako diadaŕak.

Uzkurtza gayetan ere, egin dituzten txarkerijak azaltzen asiko ba-giñake ez genduke amaituko.

Zer zor diyogu ba Erkalari? Ezer ere ez. Ta erak guri? Asko.

Bakaldun da bakaltzalek guri ostutako gustija erak artu dute, ta guri ostu zigutenak bezin lapuŕak dira beste batzuk ostutako oŕi eusten diyotenak jabiaren eskubetan jaŕi gabe, jabiari eskeŕi gabe.

Eztaitzela etoŕi guregana esanaz, "gracias podéis dar a la República", eztaukagu iñori eskeŕak eman biaŕik, eztiyogu iñori ezer zor, geuri zor digute ta eztigute ordaindu nai. Eztago ba gentzarik onela garen bitaŕtian, azkatasuna lortu arteko buŕukia baizik.

Eztedila esan euzkotaŕ ona dala aldi abetan Abeŕija'ren gudari bezela buŕuka ontara eztatoŕenak, eztute baliyo aitzakiyak. Gure areriyuei arpegiya ematen ausartzen eztiranak dolor batzubek dira, ta gure areriyuei laguntzen dietenak etoyak, Abeŕija'ren etoyak.

¡Itxaŕtu euzkotaŕak! eta egiya ikusi erain itxu darenai. Bein-edo-bein itz leunak itxultzen ba-digute, nola batzuk ala bestiak, gure laguntzaren premiyan arkitzen diradelako da, baña ondo atzaltzen dute danok abeŕtzalien areriyo dirala, ta gu, gure areriyo diranen areriyo izan biaŕ eztago beste biderik.

AŔI GOTZON.

Euzkotar umien - aldez

ERRALDOI BEREKOYA

II

(Jaŕaipena)

—¡Au lekuen edeŕa! txingoŕari ta kaskabaŕari etoŕi ditezela esan biaŕ diogu—zion ipaŕ-aizeak.

Eta txingoŕa ta kaskabaŕa etoŕi ziran.

Egunero, iru orduan, Gazteluko telatuan atabala yotzen zuten, ayek eta tela geyenak puskatu zituzten artean.

Gero lorategiari bi edo iru bira al zuten ariñen ematen ziozkaten.

—Ez dakit aurten, oŕein negu luze ikaragaŕia zer dala ta izan eikean—esaten zuan Eŕadoi berekoyak, eyotik burua atera ta otzak axkaŕ saŕtu eragoten zionean.

—Uste det onezkero aisteŕ izangi dala ba udabeŕija.

Baña udabeŕirik ez zetoŕen, eta udarik ez eta ere Eŕaldoi berekoyen Gazteŕura.

Udazkenean, luŕalde artako zugatzetan igali gozoak eldu ziran, baña Eŕaldoi berekoyen loratega len bezela zegoan. Au, beti negu beltza zan.

—Berekoyegia da, ni bere etxera yoateko—esaten zuan udabeŕiak.

Eta onela, au beti negua zan, eta ipaŕ-aizeak, eluŕak, izotzak eta kaskabaŕak ia-ia zugatz gustiak puzkatu zituzten.

Goiz batean ordea, Eŕaldoya oraindikoean zegoalarik ereserti gozo, bigun bat entzun zuan.

Bere belaŕiak alakorik iñoiz ez zuten entzun, eta ereserkiaren bakaldun igaro zala uste izan zuan.

Egia esateko, ez zan leyoen auŕean abestutzen zegoan txoritxo bat baizik, baña ¡ain aldi luzean egon zan Eŕaldoya txorien abotsik entzun gabe! ta orain entzun zuanean Donoki'ko gauzaren bat zala iruditu zitzayon.

Orduantxe, bat-batean, txingoŕa gelditu zan, ipaŕ-aizea ixildu zan eta usai gozoa Eŕaldoyen gelara leyotik saŕtu zan.

—Udabeŕiak etoŕi beaŕ izan duala deritzat—esan zuan Eŕaldoyak, eta arin-arin oetik yaiki ta leyora yoan zan.

¿Zeŕ izan zan ikusi zuana?

Esan leikean baño edeŕtasun aundiago bat ikusi zuten bere begiak.

Aizeak egindako orma zulo batetik umeak sartu, ta zugatz gañetara igota zebiltzan bere lorategian.

Zugatz bakoitzean umetxo bat zegoan, eta zugatzak pozaren-pozez loretu ziran eta umien buru gañetik, bigunki igarotzen zituzten euren abaŕak.

Txoriak beŕiz umetxoari biraka zebiltzan, eta loretxoak burua belaŕ azpitik atera ta iŕi-baŕe zegiten.

¡Gauza edeŕagorik!

Baña lorategiko basteŕ batean, neguak agintzen zuan oraindiok. Eta umetxo bat zegoan bertan bakaŕ-bakaŕik. Txiki-txikia zan bera ta ezin zuan zugatz gañera igo.

Ta zugatzari jira-ta bira egiñik negaŕez zegoan.

Zugatza beŕiz eluŕez eta izotzez zuri-zuri zegoan, eta ipaŕ-aizea txistua yoaz zebilen bere abaŕ artean.

—Igo, ume—zion zugatzak mutiltxoari, ta abaŕak eraixten zituan. Baña mutiltxoa txikiegia zan abaŕera igotzeko.

Eta Eŕaldoi berekoyari au ikustean biotz legoŕa bigundu zitzayon.

—Ni izan naizen nerekoya—esan zuan—orain igertzen det udabeŕiak zergaitik etoŕi nai ez zuan onera. Neuk ipiñiko det umetxo ori zugatz gañean, orma bera botako det, eta nere loretegia izango da auŕerantzean ume guztien yolas-lekua.

Gustiz damutu zan ba egin zuana egin zualako.

AŔITOKIETA.

(Daŕaike.)

EUZKERA'TA ABERRIJA

Askotan entzun oi-dogu, ta irakuŕi be ez gitxiŕan, Euzkeltzaletasunetik abeŕtzaletasunera jo biaŕ dala: au da; lenen euzkeltzaletasuna zabaldu biaŕ dala, ta gero abeŕtzaletasuna berez soŕtuko dala. Bestetzuk lenen abeŕtzaletasuna erein biaŕ dala, ta euzkeltzaletasuna abeŕtzaletasunak berez dakaŕen gauza bat dala. Auzi au erabagiŕen astia iŕoten gagozanian lañoari begira egotia lez da. Abeŕtzaletasuna auxe da: abeŕija egiŕen daben gauza gustijak, gogoz maŕe ixatia da. Ta euzkereak Euzko-Abeŕijaren zatirik gaŕantzidunena egiŕen dau. Oŕegaŕik Euzkeltzaletasuna ta abeŕtzaletasuna bijok batera juan biaŕ dabe. Abeŕibako Euzkera, Euzkera ila da. Euzkera bako Euzko-Abeŕija, Abeŕi gaxua da. Eta itz onek esan ondoren, asmo bat dakatzu irakuŕle.

Bai-edo dakixu, Euzkera'tik Euzko-luŕtelestija egin leikela "Geografía lingüística" erderaz deitzen yakona. Oŕetarako edeŕto batu ziran euzko-baseŕijen ixenak "Euzko-Jakintza,,'pian. Orain Euzko-edestija Euzkera'tik egin leikela uste dogu. Gai oneitzaz idazten asi dira. Oŕetarako nik uste, euzkel-ixen asko bialdu biaŕ dirala. Basetxiak, mendijak, ibaŕak soluak ibayak, zugastijak, etxeko gausen ixenak adi bidez, goruetan erabilten diran tramankuluaren ixenak luŕa landuteko erabilten diranen ixenak, ikasginerako erabilten diranen ixanak. Dauzat jaunak bere idaztietan diño:

"La geografía lingüística tiene por objeto reconstruir la historia de las palabras, de las flexiones y de las agrupaciones sintáticas, según la distribución de las formas y de los tipos actuales. Esta distribución de las formas y de los tipos actuales es función del pasado y de las condiciones geográficas y del ambiente del cual es solidario el hombre."

Euzkerea'ren barnera jo daigunian, Euzkera'ren eskutokijak ulertu, ausmertu ta argiro ikusi daiguzanian, geure abeŕija sendotu dala esan geinke. Eta gure abeŕijaren aurka ezta egongo besterik, "ez-jakintza" ixan ezik. Irakuŕle Euzkerea'ren bide ilunetatik auŕera juan biaŕ gara. Euzkera ituŕi ugari-ugarija da. Ekin eta ekin, Artarloa ta gero Sabin gure irakasliak irakatsi euzkun lez izkijek dauken sustraya idoro biaŕ dogu baŕa izki oŕeik zer esan gura daben be. Izkuntzak alkaŕekin dauken senidetasuna aurkiŕu arte.

Danau abeŕijaren andiŕasunerako.

KABIETZES.

T. S. H.

AUDICIONES INTERESANTES PARA HOY, 11 DE ABRIL

Conciertos sinfónicos.

A las cinco, Varsovia.—Orquesta Filarmónica. Programa Mozart y Brahms.

A las 7,20, Bucarest.

Conciertos vocales e instrumentales.

A las doce, Radio París.—Música clásica y romántica.

A las ocho, Breslau.

A las ocho, Bruselas número 1.—Programa Jougen.

A las ocho, Bruselas número 2.—Concierto.

A las ocho, Hamburgo.—Música popular.

A las 8,05, Heilsberg.—Pasión de San Juan (Bach).

A las 8,30, Poste Parisién. — Cuarteto vocal y Orquesta.

A las 8,30, Torre Eiffel.—Concierto de Lion.

A las 8,30, Praga.—Concierto de piano (Prokofiev).

A las 8,45, Stuttgart.—Música de ópera.

A las 10,15, Huicen.—Pasión de San Juan (Vranken).

Opera y opereta.

A las ocho, Suiza alemana. — "Manon Lescaut" (Puccini).

A las ocho, Varsovia. — "Turandot" (Puccini).

A las 8,30, Suiza romana. — "Fígaro" (Mozart).

A las 8,45, Budapest.—"Parsifal". Actos II y III. (Wagner).

A las 8,45, Roma. Opera.

A las nueve, Radio París.—"¡Oh Papá!" (Ivain).

Música de cámara.

A las nueve, Praga.—Cuarteto checo.

A las diez, Estocolmo.—Sonatas.

THE Y ELIXIR PUJOL
Es el purgante ideal, el más cómodo, eficaz y seguro preventivo contra las enfermedades infecciosas, como son: gástricas, tifus, gripe, etc. Fíjense antes de adquirir el preparado de si lleva el nombre PUJOL, para no ser engañados.
De venta, en farmacias, droguerías y herboristerías.
Depósito general: PRODUCTOS PUJOL, S. A., San Pedro Mártir, 6, Barcelona (G.) Teléfono 75.373.

Restaurant : Fonda : LA ESTRELLA
DE RUFINO DE MENDIZABAL
María Muñoz, 6. — Teléfono, 12.673.
(Enfrente de la Audiencia).

IBAŔETA
Enparauko gixon jantziak
Ametzaga'tar Urtado kalea 20 g,
JOSKINTZA SASTRERIA
TRINCHERAS y GABARDINAS
Hurtado de Amézaga, 20

DOCTOR BENITO PETSCHEN
Partos. Enfermedades de la mujer.
Rayos X. Diatermia.
Prim. 17, entlo. T. 12.761. De 3 a 8
San Sebastián

ASCENSORES MUGUERZA
Zabaleta, 12 y 14 — Tf. 12-763 - DONOSTIA
Gordoniz, 5 — Tf. 11.496 - BILBAO

LUIS ZATARAIN
MEDICO-DENTISTA
Hernani, 2, 1° - DONOSTIA

VIUDA DE IGNACIO ZUBASTI
Ropa blanca — Novedades — Camisería
Corsetería — Corbatería
Urbieta, 24. DONOSTIA. Tl. 117-11

Dr. Antonio Echeto
Enfermedades de la infancia
Prim, 19. :: San Sebastián

Taller mecánico de carpintería y ebanistería
Bernardo Goenaga
Urbieta, 56. DONOSTIA. Tl. 10-652

"CAFES MAYA"
Pedidlos en los establecimientos
Sarasate, 15 -:- IRUÑA

ALMACEN DE VINOS, ACEITES
José Manuel Alcorta Irazu
Servicio a domicilio
Aldamar, 4. Tel., 1-37-04. Donostia

RELOJES DE TORRE
Lecea y Murua
VITORIA

Imprenta. Papelería. Artículos de escritorio.
Larramendi, 19.
Teléfono, 11.900
DONOSTIA

Gran Garage Moderno
Reparaciones, suministros y accesorios
Calle Iparraguirre. Teléfono. 10-7-54
SAN SEBASTIAN

Farmacia Carrasco
Easo, 8, y Príncipe, 48. Tl., 11.604
DONOSTIA

PONSOL, S. L.
Fundada en 1838
Sombreros y boinas
NARRICA, 4. DONOSTIA. 10.876

A. BARANDIARAN
Toda clase de herramientas y maquinaria para talleres, minas y obras
MAYOR, 5. -- DONOSTIA

Ferretería, cristalería y loza
Echeverría Hermanos
Calle de Urbieta, 10. Tl., 1-18-84
DONOSTIA

Tejidos y Confecciones
OTAÑO HERMANOS
Sastrería y camisería
San Juan, 11. T., 1-10-16. Donostia

Almacén de Vinos y Licores
HIJOS DE F. MARTINEZ
Narrica, 29. Puerto, 24. Despacho central: Urbieta, 52, DONOSTIA. Teléf., 10.886.

CASA ARZAC
PARAGÜERIA
Urbieta, 26. Teléfono, 12.537
DONOSTIA

La Villa Mouriscot
JOSTUNA KUTXA
Especialidad en guantes y velos
Urbieta, 13. — DONOSTIA

MIGUEL LARRE
MEDICO - DENTISTA
Churruca, 14, primero. Teléfono, 15.362.
DONOSTIA

Para artículos de niños, corsés y fajas a medida
"MERKIENA"
LEGAZPI, 1. -- DONOSTIA

LA VASCO — NAVARRA
Seguros, accidentes, responsabilidad civil, incendios
J. DENDARIARENA
San Marcial, 26—Donostia.

Olaskoaga Hnos.
DROGUERIA — PERFUMERIA
Urbieta, 27. Tel. 15.530—Donostia